

יחידה 504 על ציר הזמן

"בחדש פברואר לפני..."

מרחב מרכז כגורם איסופי מרכזי מול ירדן

במלחמת ששת הימים (1967) צה"ל ניצח וכבש את רמת הגולן, הגדה המערבית, רצועת עזה וסיני. היחידה התארגנה מחדש על השטחים העצומים שנוספו והוקמו שלושה מרחבים במקום הבסיסים שהיו עד המלחמה: מרחב צפון בצפת, מרחב מרכז בירושלים, מרחב דרום בבאר שבע ולתקופה קצרה גם מרחב סיני באל עריש. בכל מרחב הוקמו בסיסים כדי לכסות את המרחבים הגיאוגרפים ולכיסוי המשימות של המרחב. במרחב מרכז הוקמו שלושה בסיסים - שומרון, ירושלים וחברון והצי"ח (ציון ידיעות חיוניות) המרכזי היה מדינת ירדן ובעיקר הצבא הירדני.

בשל התבוסה ב-1967 והחשש שישראל תכבוש את כל ירדן החל הצבא הירדני להתארגן מחדש. הצבא התעצם מאוד מבחינת גודלו (ממסגרות של חטיבות נבנו חמש דביזיות), נרכש ציוד לחימה רב (בעיקר בתחום השריון, החת"מ והאוויר), הוכנו תוכניות מבצעיות חדשות, תוכניות אימונים ותמרונים רבים בתחום ההגנה וההתקפה.

הצבא הירדני תיגבר וביצר את כל קו הגבול עם ישראל, בחזית ובעומק, שם דגש על צירי התנועה והקים מתחמי הגנה לשעת חרום.

המאמץ העיקרי של מרחב מרכז היה לגייס אנשי צבא ובעדיפות קצינים בדרגות בכירות ובעלי נגישות לחומרים מקוריים (מסמכים). בשנים הללו הצליח המרחב לגייס ולהפעיל מספר נכבד של מקורות שהיו אנשי צבא, לרבות קצינים. כל זאת בנוסף לכיסוי שטח ומשימות מיוחדות.

מהקמת מרחב, ועוד קודם לכן מאז הקמת היחידה, ועד הסכמי השלום המרחב סיפק חומר מודיעיני רב, מגוון וערכי על הצבא הירדני ולמעשה היה הגורם "האיסופי העיקרי והערכי ביותר בקהיליית המודיעין בזירה זו" וזכה להערכה גבוהה מאוד על כך.

יחידה 504 על ציר הזמן

"בחודש פברואר לפני..."

ערב מלחמת יום הכיפור (1973) היה זה מקור של המרחב שסיפק מידע אסטרטגי/צבאי ברמה הגבוהה ביותר (עליו יסופר בבוא הזמן) ובחודש פברואר, בשנות התשעים המוקדמות, מקור ערכי של המרחב העביר אלינו מסמך עדכני ביותר המפרט על פני כ-400 עמודים את תוכניות ההתקפה וההגנה של הצבא הירדני. המסמך כולל התייחסות להקמת דיביזיה חדשה, את ההיערכות הנדרשת מהיחידות וכן מכלל הגורמים האזרחיים הרלבנטים בירדן: המשטרה, שירותי הביטחון, הסהר האדום, בתי החולים והרשויות המקומיות.

המסמך האמור הגיע ב"זמן אמת" שאיפשר לכוחותינו להתחיל להיערך למשמעויותיו והוא זכה להערכה גבהה מחטיבת המחקר. ראש אמ"ן בירך את היחידה וציין שמדובר ב"הישג מודיעיני ממדרגה ראשונה".

הסכם השלום עם ירדן בשנת 1994 שינה לחלוטין את משימות המרחב והצי"ח התמקד מאז בתחום הטרור.

